

Konu 3: Osmanlı-Safavi Mücadelesi

Ferhad Paşa Antlaşması'ndan sonra 1595'de iki taraf arasındaki mücadele tekrar başladı. Osmanlı Devleti Batı'da Avusturya ile sıkıntılıydı, içte ise Celali İsyanları ile uğraşıyordu. Bunu fırsat bilen Safaviler Nasuh Paşa Antlaşması ile kaybettikleri bir çok yeri aldı. Şah I. Abbas 1603'te ani bir hücumla Tebriz'i alıp Azerbaycan'da kontrol sağladı. Kars'a kadar ilerleyen Safaviler, Gence, Şirvan, Şamahı'yı ele geçirdi. Sinan Paşa'nın Tebriz'i geri alma düşüncesi Erzurum Beylerbeyliğinin ayrı hareket etmesi nedeniyle akim kaldı. Celali İsyanları da doğu cephesini olumsuz etkiliyordu. Serdar Lala Mustafa Paşa vefat etmiş Kuyucu Murad Paşa Tebriz'e ilerleyerek Şah Abbas üzerine yürümüştü. Diyarbakır'da Murad Paşa'nın vefat etmesiyle Safavilerle savaş taraftarı olmayan Nasuh Paşa ve vergi ödemeye taraftar Abbas 20 Kasım 1612'de Nasuh Paşa Antlaşmasını imzalayarak 1555 sınırlarını esas aldılar.

Fakat antlaşmadan memnun olmayan Osmanlılar için Azerbaycan ve Kafkasya toprakları çok önemliydi. Şah Abbas, Gürcistan'a asker sevk etti, Gence tahrib edildi, Safavi ordusu Kars'a kadar geldi. Osmanlılar bu arada Revan'ı kuşattılsa da muhasara toplarının olmamasına rağmen I. Ahmed seferin devamını istedi. Kırım ordusu ile birleşen Osmanlı ordusu Erdebil istikametine kadar ilerleyince barış görüşmeleri başladı. 1618'de Serav Antlaşması imzalandı, Ahıska Osmanlılarda kaldı, sınır olarak yine Sultan Süleyman dönemi esas alındı.

iv. Murad tahtta iken 1624'de Bağdad Safavilerin eline geçti. 1629'da Hüsrev Paşa tarafından Hemedan, Bağdad seferine çıkıldıysa da Bağdad kuşatılmasına rağmen alınamadı, Kerbela, Necef şehirleri alındı. IV. Murad 1635'de orduyla birlikte Üsküdar'dan hareket etti. Sadrazam Tabanıyassı Mehmed Paşa 17 Temmuz'da serhad Kars'a ulaştı, buradan Safavi topraklarına girdi. 27 Temmuz-8 Ağustos arasında kuşatmada olan Revan teslim olduktan sonra Tebriz'e doğru hareket edildi. 11 Eylül'de şehre varıldığında şehir boşaltılmıştı, hasta olan sultan geri döndü. 1 Nisan'da Revan'ın Safaviler tarafından yeniden alınması üzerine 8 Mayıs 1638'de IV. Murad orduyla birlikte Bağdad'a yürüyüşe geçti. Kale 24 aralık'ta teslim oldu, 17 Mayıs 1639'da Kasr-ı Şirin Antlaşması imzalandı. Safavilerle olan uzun soluklu mücadele sonuçlandı.

Safavilerle olan mücadelede coğrafyanın üsse uzaklığı, ulaşım zorlukları, fethedilen toprakların elde tutulmasını zorlaştırıyordu. Bölge ahalisinin daha çok Şii olması ve Şaha bağlılığı, vergilendirme ve toprak kullanımı gibi sistemlerin hoş karşılanmaması da etkiliydi.